

ПОСЛУГИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ В ДУНАЙСЬКОМУ РЕГІОНІ

ОГЛЯД КРАЇНИ: УКРАЇНА

Стан сектору | Травень 2015 р.

ОСНОВНІ ВИКЛИКИ СЕКТОРУ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

- ▶ **Вдосконалення та роз'яснення нормативно-правової бази у водному секторі.** Україна входить до 10 найбільш енергоємних економік світу (МЕА, 2009 р.). Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), у тому числі регулює діяльність підприємств водопостачання та водовідведення, має досить обмежену незалежність у сфері розробки своєї політики, що може ставити під загрозу ефективну реалізацію регуляторної функції НКРЕКП. Крім того, комунальні підприємства, які обслуговують більше 20 000 споживачів, підпорядковуються різним адміністративним органам, що призводить до плутанини і дублювання функцій. З точки зору економічного розвитку, адміністративний устрій України та велика кількість підприємств водопостачання та водовідведення не сприяють підвищенню ефективності (за рахунок збільшення масштабів виробництва) та сталості систем водопостачання та водовідведення. Координація на обласному, районному та сільському рівнях, з одного боку, та між підприємствами водопостачання та водовідведення, які здійснюють свою діяльність в сільській місцевості, є досить слабкою.
- ▶ **Забезпечення формування тарифів за принципом відшкодування витрат з метою підвищення загальної ефективності.** Тарифи на послуги водопостачання та водовідведення є одними з найнижчих в регіоні, а аналіз доступності показав, що їх підвищення не призведе до неприйнятної навантаження на домогосподарства. Утримання тарифів на послуги водопостачання та водовідведення на низькому рівні з політичних причин позбавляє комунальні підприємства можливості отримувати достатні фінансові ресурси для покриття операцій та здійснення капіталовкладень. В результаті цього у сектор не надходять інвестиції, а належне технічне обслуговування не проводилося десятки років.
- ▶ **Підвищення професійної компетенції працівників підприємств водопостачання та водовідведення.** Освіта та підготовка персоналу на всіх рівнях комунальних підприємств водопостачання та водовідведення є ключовою умовою довгострокового забезпечення ефективного та сталого функціонування сектору водопостачання та водовідведення. Крім того, для сектору характерні низька професійна компетенція та брак досвіду працівників комунальних підприємств та місцевих органів влади з питань тлумачення юридичних норм, укладення договорів, взаємодії між постачальниками комунальних послуг, формування тарифів, оцінки регуляторного впливу та залучення зовнішніх джерел фінансування для розвитку інфраструктури. (КРС, 2009 р.).

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

3 питань надання послуг водопостачання та водовідведення у Дунайському регіоні

- ▶ Регіональний звіт, в якому представлені результати аналізу стану сектору регіону, а також детальний огляд 15 додаткових країн, доступний на сайті SoS.danubis.org
- ▶ З детальною інформацією щодо ефективності роботи комунальних підприємств можна ознайомитись за наступним посиланням: www.danubis.org/eng/utility-database

3 питань надання послуг водопостачання та водовідведення в Україні

Рекомендується ознайомитись з наступними документами. Документи та інші додаткові матеріали доступні за посиланням www.danubis.org/eng/country-resources/ukraine

- ▶ КРС, 2009 р. *Звіт про заходи щодо подолання надмірної фрагментації у секторі водопостачання та водовідведення*. Відень: Kommunalkredit Public Consulting GmbH для Організації економічного співробітництва та розвитку.
- ▶ Larive, 2014 р. *Маркетингове дослідження сектору водопостачання та водовідведення України: можливості для датських компаній*. Зейст: Larive International.
- ▶ НКРЕКП, 2013 р. *Річний звіт*. Київ: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Україна.
- ▶ Світовий банк, 2006 р. *Україна: вирішення проблем у тепло- і водопостачанні та водовідведенні*. Вашингтон, округ Колумбія: Світовий банк.

Подяка. Цей документ підготовлено спеціалістами Світового банку із використанням зовнішніх матеріалів. Спостереження, тлумачення та висновки, викладені в цьому документі, можуть не відображати погляди Світового банку, Ради виконавчих директорів Світового банку або урядів, яких вони представляють. Світовий Банк не гарантує точності даних, представлених у цьому документі. Кордони, кольорові позначення, назви та інші відомості на будь-якій карті, включеній до цього документа, не вказують на наявність у Світового банку будь-яких суджень щодо правового статусу будь-якої території або підтримки чи визнання таких кордонів.

Цей Огляд підготовлено спеціалістами Інституту місцевого розвитку за підтримки консультанта Марії Сальветті на основі даних, зібраних Інститутом місцевого розвитку. Цей огляд є частиною аналізу стану сектору в регіоні, який проводився під керівництвом Девіда Мішо (Світовий банк) в рамках Програми управління водними ресурсами річки Дунай, що фінансується Міністерством фінансів Австрії. Автори висловлюють подяку Міністерству фінансів Австрії за надану підтримку. Автори вітають коментарі та зауваження, які можна надсилати Девіду Мішо (dmichaud@worldbank.org).

Права та дозволи. Матеріали в цьому Огляді захищені авторським правом. Оскільки Світовий банк вітає поширення знань, цей документ дозволяється відтворювати повністю або частково в некомерційних цілях за умови вказання посилання на оригінал. Усі запити щодо прав і ліцензій, у тому числі похідних прав, надсилайте в інформаційно-видавничий відділ Світового банку за адресою: Office of the Publisher, The World Bank, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, USA; факс: 202-522-2422; електронна пошта: pubrights@worldbank.org.

ХАРАКТЕРИСТИКА СЕКТОРУ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Джерела усіх даних, наведених у цьому розділі, будуть вказані далі у головній частині цього Огляду країни. Повний опис методології наведений у регіональному звіті про стан сектору, з яким можна ознайомитись на сайті sos.danubis.org.

	Значення	Рік	Середній в Дунайському рег.	Найкраще в Дунайському рег.
Контекст послуг				
ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності [міжнародних дол.]	8,788	2013	16,902	д.в.
Населення [млн. чол.]	45.490	2013	8.451	д.в.
Частка бідного населення [2,50 дол./день [за паритетом купівельної спроможності] [% нас.]]	0.14	2010	1.65	д.в.
К-сть одиниць місцевого самоврядування [муніципалітетів]	11,625	2015	1,987	д.в.
Їх середній розмір [к-сть жителів]	3,913	2013	4,253	д.в.
Заг. об'єм відновлюваних водних ресурсів [м³ на душу населення в рік]	3,066	2008-2012	7,070	д.в.

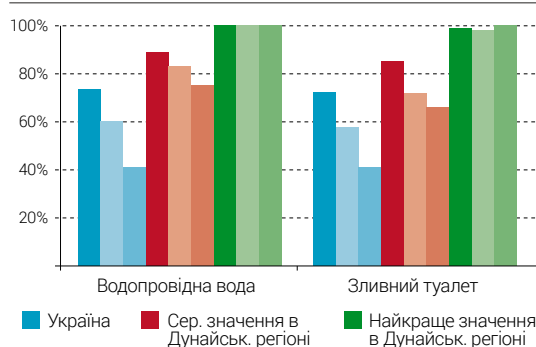
Організація послуг				
К-сть офіційних постачальників послуг водопостачання та водовідведення	1,595	2013	661	д.в.
Сер. к-сть населення, що обслуговується	18,538	2013	9,496	д.в.
Законодавство у сфері надання послуг водопостачання та водовідведення?	Так			
Єдине лінійне міністерство?	Так [Мінрегіонрозвитку]			
Регуляторний орган?	Так [НКРЕКП]			
Відкритий доступ до показників ефективності роботи комунальних підприємств?	Ні			
Основні поточні реформи?	Децентралізація водопостачання та водовідведення знаходиться на стадії планування і ще не впроваджується			

Доступ до послуг				
Доступ до водопровідної води (%)	73	2010	83	100
Доступ до зливного туалету (%)	72	2010	79	99

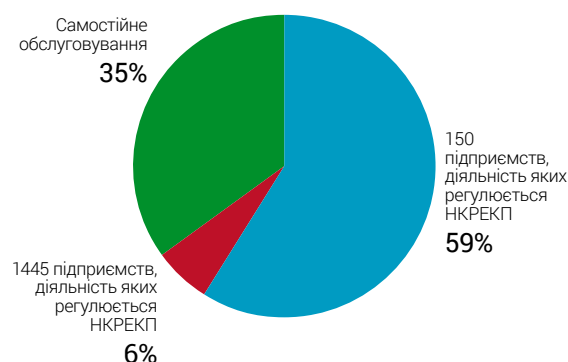
Надання послуг				
Безперервність послуг [годин/день]	17	2012	20	24
Втрати води [м³/км²/день]	62	2013	35	5
Показник ефективності роботи під-в водопостачання та водовідведення [WUP]	59	д.в.	69	94

Фінансування послуг				
Покриття операційних витрат	0.74	2013	0.96	1.49
Сер. тариф для населення [€/м³]	0.48	2013	1.32	д.в.
Частка потенційних витрат на водопостачання та водовідведення у середніх доходах [%]	1.9	2010	2.6	д.в.
Середній розмір річних інвестицій [€ на душу населення в рік]	3	д.в.	23	д.в.

Доступ до послуг: в середньому, найбідніших 40% населення та бідних

Структура сектору

Оцінка сталості

Оцінка сталості сектору	Значення	Середнє в Дунайськ. рег.	Найкраще в Дунайськ. рег.
	54	64	96

КОНТЕКСТ ПОСЛУГ

Показник	Рік	Джерело	Значення	Середнє знач. серед не ЄС країн	Середній в Дунайському рег.	Найкраще в Дунайському рег.
Соціально-економічна ситуація						
Населення [млн. чол.]	2013	Світовий банк 2015	45,490	24,524	8,451	д.в.
Ріст населення [сукупний темп приросту населення в 1990–2013 рр.] [%]	1990-2013	Світовий банк 2015	-0,57	-0,54	-0,37	д.в.
Частка міського населення [%]	2013	Світовий банк 2015	69	67	63	д.в.
ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності [міжнародних дол.]	2013	Світовий банк 2015	8,788	8,489	16,902	д.в.
Частка бідного населення [2,50 дол./день [за паритетом купівельної спроможності] [% нас.]]	2010	Світовий банк 2015	0,14	0,64	1,65	д.в.
Адміністративний устрій						
К-сть одиниць місцевого самоврядування [муніцип.]	2015	Укрстат 2015	11,625	6,303	1,987	д.в.
Середній розмір одиниць місцевого самоврядування [кількість жителів]	2013	Розрахунки авторів	3,913	3,891	4,253	д.в.
Водні ресурси						
Заг. об'єм відновлюваних водних ресурсів [м ³ на душу населення в рік]	2008-2012	ФАО Аквастат 2015	3,066	9,156	7,070	д.в.
Річний обсяг забору прісної води всередині країни [% загального обсягу забору]	2013	Світовий банк 2015	24	20	26	д.в.
Частка поверхневих вод як джерела питної води [%]	2014	МКЗД 2015	35	27	31	д.в.

Економіка. Економіка України перебуває в кризовому стані. Україна – друга за величиною країна колишнього СРСР з площею 603 549 км². Її населення складає майже 46 млн. чол., а середня густота населення становить 75 осіб на 1 км². Частка міського населення складає 69% (Світовий банк, 2015 р.). З 1994 року спостерігається постійне зменшення чисельності населення, а загальна чисельність населення скоротилася більш ніж на 13% (Укрстат, 2015 р.). В 2013 р. ВВП на душу населення становив 8 788 дол. США. При цьому реальний ВВП досяг лише 70% від показника 1990 року (Світовий банк, 2015 р.). Економіка України є імпортоорієнтованою, а дефіцит торгового балансу країни щороку зростає. Рівень безробіття досяг 7,2% у 2014 році (Укрстат, 2015 р.).

Державний устрій. За формою державного правління Україна є парламентсько-президентською республікою. Конституцією України визначено, що Президент обирається громадянами на основі прямого виборчого права шляхом голосування, а Прем'єр-міністр та Кабінет міністрів України призначаються Президентом України за Верховної Ради України. Україна поділена на 24 адміністративні області зі столицею в місті Києві, яке має спеціальний статус. Області поділені на 490 районів та мають міста обласного значення. Державні адміністрації (обласні, районні, міські, Київська та Севастопольська) є місцевими органами виконавчої влади. Обласні державні адміністрації (Рада міністрів Автономної Республіки Крим та Київська і Севастопольська міські державні адміністрації) видають спеціальні дозволи (ліцензії) для здійснення діяльності з водопостачання та водовідведення, за винятком комунальних підприємств, які отримують ліцензії безпосередньо від Національної комісії державного регулювання (Верховна Рада, 2015 р.).

Водні ресурси. В Україні водні ресурси розподілені нерівномірно. В 2012 р. було забрано 3,1 млрд. м³ води, 27% якої – з підземних джерел (Укрстат, 2013 р.). Країна володіє значними запасами підземних вод питної якості. Однак ці ресурси досить нерівномірно розподілені по території залежно від структурних, геологічних, фізичних та географічних особливостей українських регіонів. Водні ресурси, що формуються в межах країни, становлять 50 млрд. м³ в рік, з яких 21 млрд. м³ формують стратегічну базу питного водопостачання (НІСД, 2012 р.). В Україні на душу населення припадає 3 066 м³ води в рік. При цьому територіальний розподіл водних ресурсів є нерівномірним. Сьогодні водосховища і ставки сумарно містять близько 58 млрд. м³ води, що перевищує місцевий річний стік усіх річок країни. Загалом, зарегулювання стоку більшості річок досягло або навіть перевищило верхню економічно й екологічно обґрунтовану допустиму межу водно-екологічного руйнування (більше 75 % сумарної довжини русел при оптимумі 25-30 %), що різко зменшило, а часто повністю зруйнувало їхню самоочисну спроможність (Мінрегіон, 2013с).

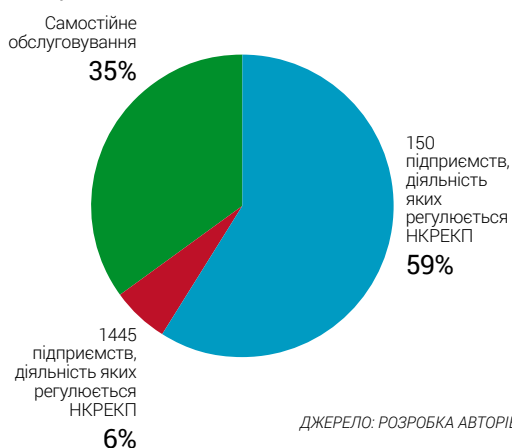
Джерела водопостачання. Питне водопостачання в Україні забезпечується з поверхневих джерел (80%) та підземних вод (35%). Основна частина (понад 60%) ресурсів підземних вод знаходиться у північних областях України. Найбільша кількість водних ресурсів (58%) зосереджена в річках басейну Дунаю у прикордонних районах. Найменш забезпечені водними ресурсами Донбас, Криворіжжя, Крим та південні області України, де розташовані найбільші споживачі води (АКВА ПРО, 2009 р.). Доступні для широкого використання поверхневі водні ресурси формуються в основному в басейнах Дніпра, Дністра, Сіверського Дінця, Південного і Західного Бугу, а також малих річок Приазов'я та Причорномор'я. Для невеликих населених пунктів до систем водопостачання залучаються води і малих річок, озер та інших водних об'єктів. Теперішній стан систем водопостачання у сільських населених пунктах є критичним. В більшості випадків якість підземних вод є незадовільною через значну концентрацію заліза та магнію. 31% забраної води йде на потреби сільського господарства, 40% споживає промисловість, а 21% припадає на питне водопостачання (Larive, 2014 р.). Якість питної води в міській місцевості погіршується через зношені труби та застарілі очисні споруди. В сільській місцевості головними проблемами є забруднення річок, зараження води, сезонні повені та брак водних ресурсів (НІСД, 2012 р.).

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОСЛУГ

Показник	Рік	Джерело	Значення	Середнє знач. серед не ЄС країн	Середній в Дунайському рег.	Найкраще в Дунайському рег.
Кількість офіційних постачальників послуг водопостачання та водовідведення	2013	НКРЕКП 2013	1,595	824	661	д.в.
Середня кількість населення, що обслуговується	2013	Розрахунки авторів	18,538	18,882	9,496	д.в.
Найпоширеніша організаційно-правова форма постачальника послуг	Комунальні унітарні підприємства					
Обсяг послуг	Водопостачання та водовідведення					
Форма власності	Приватна, державна, комунальна					
Географічне охоплення	Один постачальник на декілька міст, регіонів					
Законодавство у сфері надання послуг водопостачання та водовідведення?	Так					
Єдине лінійне міністерство?	Так [Міністерство регіонального розвитку]					
Регуляторний орган?	Так [НКРЕКП]					
Відкритий доступ до показників ефективності роботи комунальних підприємств?	Ні					
Національна асоціація комунальних підприємств?	Так [Українська асоціація підприємств водопровідно-каналізаційного господ.]					
Участь приватного сектору	Декілька державно-приватних партнерств у сфері водопостачання та водовідведення (в Одесі, Києві, Луганську, Бердянську, в Вінницькій, Кіровоградській, Харківській та Херсонській областях, в АРК)					

Надання послуг. Інфраструктура водопостачання та водовідведення перебуває у власності органів місцевого самоврядування. Після отримання Україною незалежності центральний уряд передав обов'язки щодо надання послуг водопостачання та водовідведення місцевим органам влади. За даними місцевих державних адміністрацій в країні налічується 1 595 комунальних підприємств у секторі водопостачання та водовідведення, які обслуговують 65% населення (Малюнок 1). Фрагментація водного сектору України спричинена великою кількістю малих та середніх населених пунктів, що призвело до появи значної кількості водопостачальних підприємств. Станом на кінець 2013 року діяльність 150 комунальних підприємств, які обслуговують 59% населення, регулюється НКРЕКП. Крім того, 6% населення обслуговують громадські організації кооперативної форми власності. Інша частина населення забезпечує себе послугами самостійно (розрахунки авторів).

МАЛЮНОК 1: ВИДИ ПОСТАЧАЛЬНИКІВ ПОСЛУГ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕННЯ ТА ПОДІЛ РИНКУ

Підприємства водопостачання та водовідведення можуть мати різну форму власності. Це можуть бути юридичні особи (або ФОП) приватної форми власності, муніципальні підприємства, державні підприємства та підприємства змішаної форми власності. У більшості випадків за організаційно-правовою формою підприємства водопостачання та водовідведення є комунальними унітарними підприємствами, які повністю перебувають у власності органів місцевого самоврядування (міста, села або іншого населеного пункту). Зазвичай ці муніципальні підприємства також надають інші комунальні послуги, окрім водопостачання.

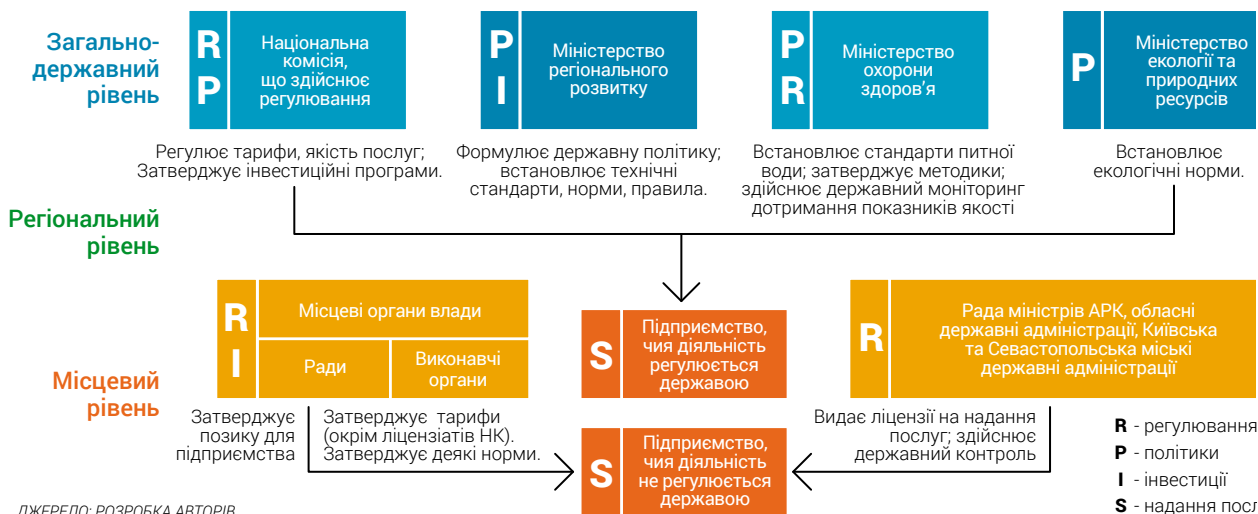
Органи, які відповідають за формування та реалізацію державної політики сектору. На загальнодержавному рівні сектор контролюється декількома органами. Декілька міністерств та відомств контролюють сектор водопостачання та водовідведення на загальнодержавному рівні. При цьому немає чітко визначеного лінійного міністерства та наявні дублюючі функції (Малюнок 2). Спостерігається нераціональний та неоптимальний розподіл обов'язків між різними адміністративними рівнями влади, які включають:

- ▶ *Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, яке відповідає за формування державної регіональної політики, державну політику у сфері будівництва, державну житлову політику і політику у сфері житлово-комунального господарства, включаючи водопостачання та водовідведення. Міністерство встановлює технічні стандарти, норми та правила (Мінрегіон, 2013b).*
- ▶ *Міністерство екології та природних ресурсів України, яке забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів. Державна екологічна інспекція України та Державне агентство водних ресурсів України відповідають за реалізацію цієї політики шляхом контролю та інспекції (Мінекології, 2014 р.).*
- ▶ *Міністерство охорони здоров'я України, яке відповідає за встановлення екологічних нормативів якості питної води та визначення відповідних методик вимірювання. Державна санітарно-епідеміологічна служба України забезпечує впровадження цієї політики (МОЗ, 2014 р.).*
- ▶ *Центральний орган виконавчої влади у сфері стандартизації, який підпорядковується Департаменту технічного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та відповідає за встановлення державних стандартів питної води і затвердження методик оцінки якості питної води (Верховна Рада України, 2010).*
- ▶ *Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, яка відповідає за регулювання діяльності з надання місцевих послуг, зокрема, централізованого водопостачання та водовідведення, виробництва та транспортування теплової енергії, як визначено у Законі № 2479-VI від 9.07.2010 р. Це державний колегіальний орган, створений у серпні 2014 р. в результаті об'єднання Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг (НКРЕКП, 2015 р.).*

Рівень професійної компетенції та підготовка персоналу. Спостерігається критичний брак підготовленого та компетентного персоналу у секторі водопостачання та водовідведення України. Підготовка та навчання персоналу в основному заохочується Програмами зміцнення інституційної спроможності, які фінансуються донорами, залишається документально непідтвердженою та має разовий характер. Брак добре підготовлених технічних та фінансових спеціалістів на підприємствах водопостачання та водовідведення призвів до того, що технічні операції та фінансове управління є абсолютно неефективними. Проблема ускладнюється також частою зміною керівників, які є політичними призначенцями без спеціальної кваліфікації та досвіду, та відсутністю єдиної та визнаної професійної асоціації. Враховуючи вищезазначене, рівень підготовки та професійної компетентності працівників сектору водопостачання та водовідведення потребує суттєвого покращення (КРС, 2009 р.).

Економічне регулювання. Діяльність підприємств сектору водопостачання та водовідведення України регулюється цілою низкою різних органів залежно від розміру підприємств та обсягів послуг водопостачання та водовідведення. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, офіційно регулює діяльність підприємств, які обслуговують більше 30 000 осіб з річним об'ємом подачі води 300 тис. м³, забезпечуючи очищення 200 тис. м³ стічних вод. При цьому їх системи водопостачання та очисні споруди розміщені на території двох або більше областей, а самі підприємства можуть отримувати іноземні інвестиції. НКРЕКП видає ліцензії операторам та встановлює тарифи за методикою, що базується на нормі прибутку та інвестиційній програмі, затвердженій НКРЕКП та Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Усі підприємства, які відповідають критеріям ліцензування, встановленим НКРЕКП, отримують ліцензії від однієї з 25 обласних державних адміністрацій або від Київської чи Севастопольської міської державної адміністрації. Підприємства подають запити на перегляд тарифів до виконавчого органу місцевого самоврядування, який схвалює або відхиляє їх запит. Після цього підприємство

МАЛЮНОК 2: СТРУКТУРА СЕКТОРУ ПОСЛУГ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

ДЖЕРЕЛО: РОЗРОБКА АВТОРІВ

повинне повідомити споживачів про зміни тарифів (КРС, 2009 р.). У зв'язку з такою інституційною організацією, діяльність підприємств водопостачання та водовідведення (залежно від їх розміру та обсягів послуг) регулюється різними установами із використанням різних процедур розрахунку тарифів.

Поточні або заплановані реформи. В 2010–11 рр. було розпочато новий етап реформування житлово-комунального господарства. Серед завдань реформи варто виділити забезпечення децентралізованого надання послуг водопостачання та водовідведення для покращення взаємодії між органами місцевого самоврядування та створення платформи сталого розвитку великих та малих громад. Обґрунтування реформи 2010–11 рр. зараз переглядається з метою забезпечення ефективнішого регулювання діяльності підприємств водопостачання та водовідведення. Однак, намагаючись об'єднати підприємства на міжмуніципальному рівні, національний регулятор стикається з основними проблемами, які пов'язані із правом власності на системи водопостачання та водовідведення та характерні для багатьох громад, які мають низьку мотивацію для співпраці. Внаслідок цього децентралізація сектору просувається досить повільно.

ДОСТУП ДО ПОСЛУГ

Показник	Рік	Джерело	Значення	Середнє знач. серед не ЄС країн	Середній в Дунайському рег.	Найкраще в Дунайському рег.
Водопостачання						
Водопровідна вода – в середньому [%]	2010	Розрахунки авторів	73	71	83	100
Водопров. вода – найбільшні 40% населення [%]	2010	Розрахунки авторів	64	61	76	100
Водопров. вода – бідне населення (менше 2,50 дол. США/день [за паритетом купівельної спроможності]) [%]	2010	Розрахунки авторів	41	39	61	100
У тому числі комунальне водопостачання – в середньому [%]	2000	COWI A/S 2015 р.	65	63	74	99
Водовідведення та каналізація						
Зливний туалет – в середньому [%]	2010	Розрахунки авторів	72	69	79	99
Зливний туалет – найбільшні 40% населення	2010	Розрахунки авторів	63	60	70	98
Зливний туалет – бідне населення (менше 2,50 дол. США/день [за паритетом купівельної спроможності]) [%]	2010	Розрахунки авторів	41	38	54	100
У тому числі з каналізацією – в середньому [%]	2012	Укрстат 2015 р.	73	70	66	94
Очищення стічних вод						
Підключення до очисної споруди [%]	2000	COWI A/S 2015 р.	37	36	45	95

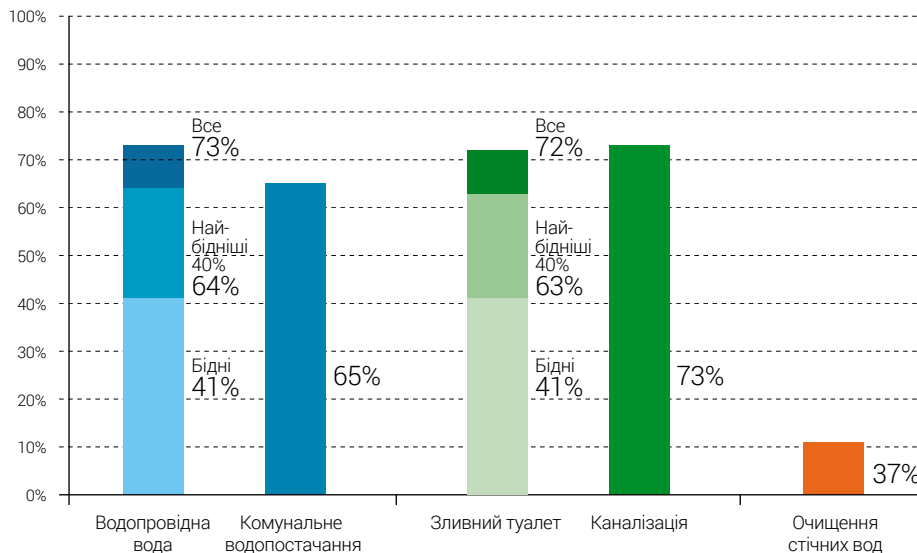
Забезпечення населення послугами. Україна має середній рівень доступу до послуг водопостачання та водовідведення. 86% населення має доступ до водопровідної води, але у сільській місцевості доступ до водопровідної води є лише у 22%. 72% населення мають доступ до зливних туалетів (Малюнок 3), але лише 37% населення, яке проживає в основному у містах, підключені до очисних споруд. Лише трохи більше третини зібраних стічних вод проходить ефективне очищення, в результаті чого великі об'єми стічних вод просто зливаються у довкілля без попередньої обробки, забруднюючи навколишнє середовище та викликаючи проблеми зі здоров'ям у людей.

Доступність даних в Україні

Станом на сьогодні в Україні немає надійного загальнодержавного та загальнодоступного джерела інформації про ефективність надання послуг водопостачання та водовідведення. Національний регулятор (НКРЕКП) лише нещодавно почав збирати дані, які ще не доступні для широкого загалу.

Рівність доступу до послуг. Через брак інформації неможливо надати чітку характеристику доступу до послуг маргіналізованих верств населення. Однак за даними дослідження бюджетів домогосподарств 41% найбідніших (які живуть менш ніж на 2,50 дол. США в день) має доступ до водопровідної води та зливних туалетів (за розрахунками авторів). Спеціальних досліджень про забезпечення послугами етнічних меншин та маргіналізованих верств населення не проводилось.

МАЛЮНОК 3: ДОСТУП ДО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕННЯ: ВСЕ НАСЕЛЕННЯ, НАЙБІДНІШІ 40% ТА БІДНІ

ДЖЕРЕЛО: РОЗРАХУНКИ АВТОРІВ, COWI A/S, 2015 P. ТА УКРСТАТ, 2015. P

Інфраструктура послуг. Інфраструктура водопостачання та водовідведення України потребує модернізації.

Більшість підприємств водопостачання використовує застаріле обладнання, а в їх експлуатації перебувають загалом зношені, діряві трубопровідні мережі. Головними проблемами водопостачальних підприємств є великі втрати та значні обсяги споживання енергоресурсів. Загальна довжина водопровідних мереж України в 2012 році становила 124 088 км. 38% потребує заміни, оскільки їх строк експлуатації вже давно закінчився, але було замінено лише 1,9% через брак фінансування. Ще однією нагальною проблемою є старе та зношене насосне обладнання, експлуатація якого супроводжується частими збоями, простоями та великими енергозатратами. Середній вік водяних насосів – близько 30 років, а 80-85% з яких становлять старі моделі радянських часів. В Києві і досі експлуатуються насоси 1936 року. В 2012 році експлуатувалось 6 856 насосних станцій та 3 093 очисних споруд, з яких близько 87% потребують капітального ремонту або заміни. В 2012 році було відремонтовано лише 1,3% обладнання, яке потребує заміни, через фінансові складнощі. Нараховується 8 207 станцій перекачування стічних вод, з яких 358 було замінено в 2012 році, а 2 849 потребують заміни. Загальна протяжність каналізаційної мережі в 2012 році була збільшена до 44 832 км, з яких 179 км замінено в 2012 році (1% необхідної довжини), а 17 187 км досі потребують заміни (на 38% більше, ніж у 2011 році) (Larive, 2014 p.).

Значення	Значення		Рік	Джерело
	Водопостачання	Водовідведення		
Кількість очисних споруд	—	3,093	2012	Larive 2014 р.
Довжина мережі [км]	124,088	44,832	2012	НКРЕКП 2013 р. & Larive 2014 р.
Середня кількість підключень на 1 км мережі	—	—	—	—

НАДАННЯ ПОСЛУГ

Якість послуг

Показник	Рік	Джерело	Значення	Середнє знач. серед не ЄС країн	Середній в Дунайському рег.	Найкраще в Дунайському рег.
Споживання води населенням [л/особа/день]	2013	НКРЕКП, 2013 р.	115	116	122	д.в.
Тривалість постачання води [годин/день]	2012	Мінрегіон, 2013с	17	17	20	24
Якість питної води [% проб, які повністю відповідають вимогам]	2010	Міністерство екології, 2010 р.	87	86	93	99.9
Якість обробки стічних вод [% проб, які повністю відповідають вимогам до БПК5]	—	—	—	д.в.	79	100
Кількість закупорок каналізаційних труб [кількість/км/рік]	—	—	—	12.1	5.0	0.2
Задоволеність споживачів [% відсоток населення, яке задоволене послугами]	2013	Gallup 2013 р.	43	44	63	95

Якість послуг. Якість послуг залишається незадовільною та потребує покращення. Середня тривалість постачання води складає 14 годин у сільській місцевості та 17 годин для населення в цілому. Ці показники зросли відповідно на 44% та 9% в період з 2005 по 2008 р. (Мінрегіон, 2013с). У 2008 р. рівень відповідності питної води фізико-хімічним параметрам становив 87%, а бактеріологічним стандартам – 96,5% (Міністерство екології, 2010 р.). Середній обсяг споживання води домогосподарствами коливається в межах від 88 до 174 літрів на людину за день (НКРЕКП, 2013 р.).

Задоволеність споживачів. Задоволеність населення України якістю води є низькою (за результатами опитування, проведеного компанією Gallup) та складає 43%. Цей показник є значно нижчим, ніж у більшості країн регіону (Gallup, 2013 р.).

Ефективність послуг

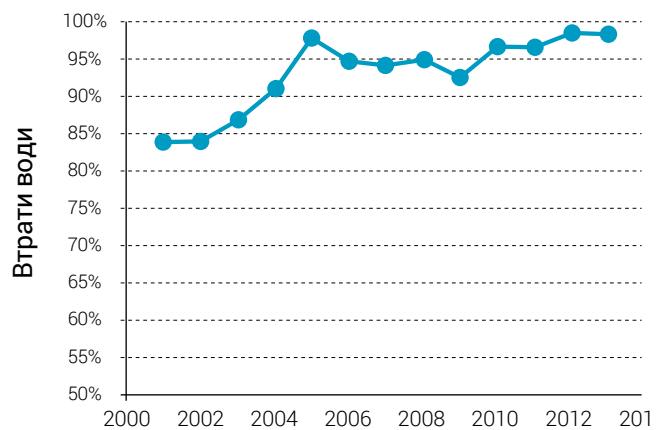
Показник	Рік	Джерело	Значення	Середнє знач. серед не ЄС країн	Середній в Дунайському рег.	Найкраще в Дунайському рег.
Втрати води [%]	2013	Укрстат, 2013 р.	30	31	35	16
Втрати води [м³/км/день]	2013	Укрстат, 2013 р.	62	59	35	5
Продуктивність персоналу [водопостачання та водовідведення] [кількість працівників/1 000 споживачів]	—	—	—	13.3	9.6	2.0
Продуктивність персоналу [водопостачання та водовідведення] [кількість працівників/1 000 мешканців, які обслуговуються]	2013	Розрахунки авторів	2.0	2.0	1.7	0.4
Рівень оплати послуг [грошовий дохід/дохід за виставленими рахунками] [%]	2013	Мінрегіон (2013а)	98	98	98	116
Рівень забезпечення лічильниками [кількість споживачів з лічильниками/загальна кількість споживачів] [%]	2013	Укрстат, 2013 р.	70	70	84	100
Показник ефективності роботи комунальних підприємств водопостачання та водовідведення [WUP]	д.в.	Розрахунки авторів	59	59	69	94

Загальна ефективність. Ефективність роботи постачальників послуг водопостачання та водовідведення є проблемою в Україні. У 2013 році втрати води склали 30%. Середній рівень оплати послуг становив 98% у 2013 р., а рівень забезпечення лічильниками – 70%, що нижче середнього значення аналогічного показника в Дунайському регіоні. Такий низький рівень забезпечення лічильниками унеможливило об'єктивне визначення обсягів споживання води, в результаті чого можуть виникати розбіжності між фактично спожитими обсягами та обсягами, які вказуються у рахунках (Укрстат, 2013).

Останні тенденції. За останні 10 років не було досягнуто значного прогресу у сфері ефективності роботи комунальних підприємств.

Втрати води (які вимірюються у м³/км/день) зросли на 24% у період з 2001 по 2013 р., що свідчить про неналежне обслуговування мереж, недостатні інвестиції та покращення рівня забезпеченості лічильниками, який збільшився з 32% у 2004 р. до 70% у 2013р. Втрати води, які вимірюються у м³/км/день, зменшилися на 26% головним чином за рахунок зменшення споживання води. Серед позитивних моментів варто відзначити, що рівень оплати послуг підвищився на 18% та зріс з 84% до 98% у період з 2001 р. по 2013 р. (Малюнок 4). Таке зростання свідчить про покращення спроможності комунальних підприємств генерувати доходи.

МАЛЮНОК 4: ДИНАМІКА РІВНЯ ОПЛАТИ ПОСЛУГ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.

ДЖЕРЕЛО: УКРСТАТ, 2013 Р.

ФІНАНСУВАННЯ ПОСЛУГ

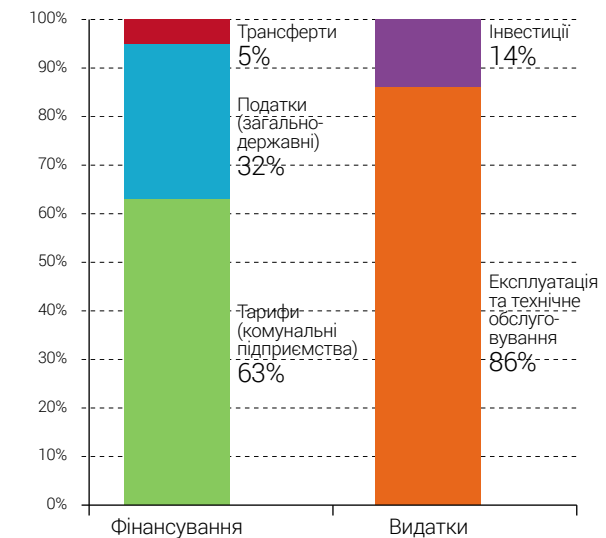
Фінансування сектору

Показник	Рік	Джерело	Значення	Середнє знач. серед не ЄС країн	Середній в Дунайському рег.	Найкраще в Дунайському рег.
Джерела фінансування						
Загальний обсяг фінансування сектору [євро на душу населення в рік]		Розрахунки авторів	22	21	62	д.в.
Загальний обсяг фінанс. сектору [частка у ВВП] [%]		Розрахунки авторів	0.33	0.35	0.45	д.в.
Відсоток витрат на надання послуг, які фінансуються за рахунок тарифів		Розрахунки авторів	63	65	67	д.в.
Відсоток витрат на надання послуг, які фінансуються за рахунок податків		Розрахунки авторів	32	30	13	д.в.
Відсоток витрат на надання послуг, які фінансуються за рахунок трансфертів		Розрахунки авторів	5	5	20	д.в.
Видатки на надання послуг						
Середній річний обсяг інвестицій [частка у загальному обсязі фінансування сектору] [%]		Розрахунки авторів	14	14	38	д.в.
Середній річний обсяг інвестицій [євро на душу населення в рік]		Розрахунки авторів	3	3	23	д.в.
Розрахунковий обсяг інвестицій, необхідний для досягнення ключових показників [євро на душу населення в рік]	2006-2012	Світовий банк, 2006 р.	15	15	43	д.в.
З яких очистка стічних вод [%]		Розрахунки авторів	40	42	61	д.в.

Загальний обсяг фінансування сектору. Водний сектор України характеризується дуже низькими обсягами інвестицій та тарифами, які не покривають операційні витрати. Підприємства водопостачання та водовідведення страждають від браку інвестицій більше десяти років. Ця проблема залишається актуальною,

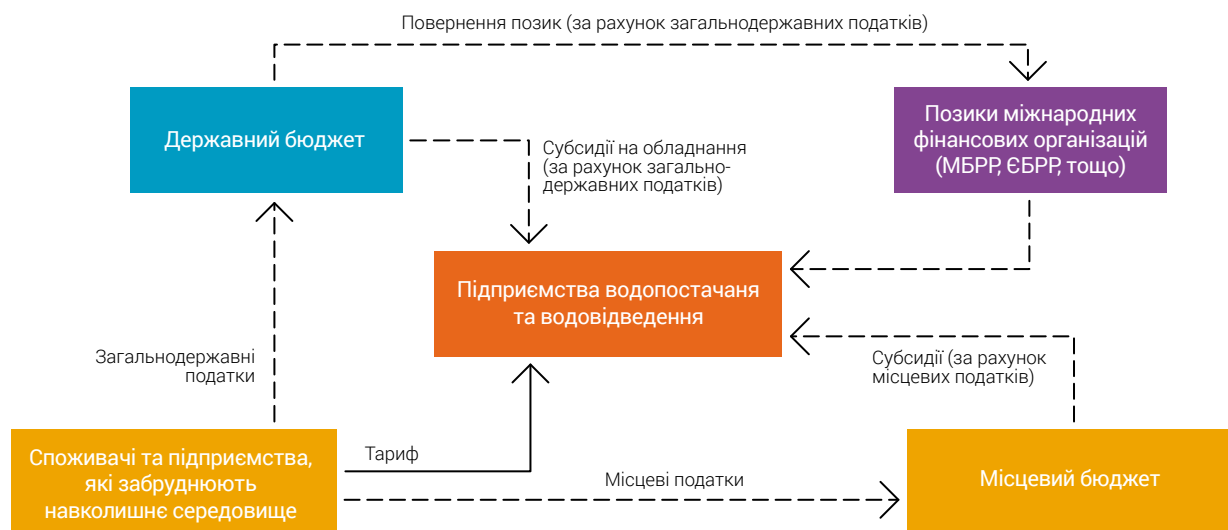
оскільки інвестиції становлять лише 14% витрат сектору (Малюнок 5). Тарифи, які є основним джерелом фінансування сектору, не забезпечують відшкодування експлуатаційних витрат. Внаслідок цього комунальні підприємства субсидуються з державного бюджету відповідно до пріоритетів, визначених у загальнодержавній цільовій програмі «Питна вода України» та у державній Програмі розвитку житлово-комунального господарства. Однак державне фінансування важко спрогнозувати, оскільки воно ніколи не проводиться відповідно до затверджених планів. Ці фінансові коливання обумовлені політичними міркуваннями та адміністративним тиском. Державне фінансування також передбачає надання субсидій сім'ям з низьким рівнем доходів та декільком іншим специфічним групам споживачів. Основні джерела фінансування підприємств водопостачання та водовідведення наведено на Малюнку 6, використовуючи спеціальну методологію ОБСЄ, яка передбачає врахування тарифів, трансфертів та податків.

МАЛЮНОК 5: ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ФІНАНСУВАННЯ КОМУНАЛЬНОГО СЕКТОРУ У 2012 РОЦІ.

ДЖЕРЕЛО: РОЗРАХУНКИ АВТОРІВ.

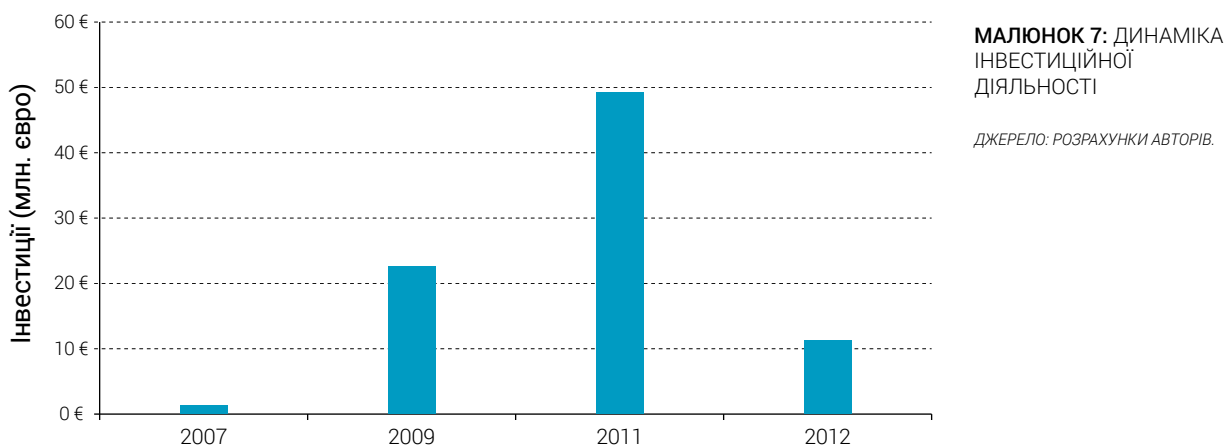
МАЛЮНОК 6: ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПОСЛУГ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

ДЖЕРЕЛО: РОЗРАХУНКИ АВТОРІВ.

Потреби в інвестиціях. За приблизними розрахунками водний сектор потребує інвестицій у розмірі **більше 6 млрд. євро**. Останнім часом не проводилося жодних оцінок, однак за результатами дослідження, проведеного Світовим банком у 2006 році, для першочергової модернізації водного сектору необхідно 6,2 млрд. євро або 15 євро на душу населення в рік (Світовий банк, 2006 р.). Активи сектору значно зносилися з початку 90-х років у зв'язку з систематичним неналежним обслуговуванням та багаторічним недофінансуванням. Більше того, наявне в секторі обладнання є дуже енергоємним та громіздким у зв'язку з тим, що в радянський період існували низькі ціни на енергоносії та нераціонально використовувалися ресурси. Таке обладнання потребує модернізації. Приблизно 60% інвестицій слід спрямувати у галузь водопостачання, а залишок – на модернізацію каналізаційної системи. Інвестиції в сектор водопостачання, в першу чергу, необхідні для скорочення споживання електроенергії, зменшення технічних та комерційних втрат, а також приведення якості води у відповідність з гігієнічними нормативами. Модернізація каналізаційних систем спрямована на зменшення впливу на навколишнє середовище та скорочення споживання електроенергії (Світовий банк, 2006 р.).

Інвестиції. У зв'язку з хронічним недофінансуванням з державного бюджету інвестиційні програми реалізуються лише частково. Національні та регіональні державні програми, такі як загальнодержавна цільова програма «Питна вода України», Програма реформування та розвитку житлово-комунального господарства та державна програма «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням», фінансуються в рамках загальних видатків державного бюджету. Місцеві бюджети (наприклад, обласного, районного або міського рівня) та доходи від тарифів на водопостачання та водовідведення є джерелами фінансування, які в певній мірі лише взаємодоповнюють одне одного. Однак заходи, передбачені вищезазначеними програмами, не проводяться у зв'язку з хронічним недофінансуванням, в результаті чого у 2011 році досягнуто лише 20% ключових завдань в рамках державної Програми (Малюнок 7). Результати перевірки реалізації державної програми «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням» свідчать про недостатнє фінансування програми в період з 2008 р. по 2010 р. Як наслідок, програму реалізовано лише на 25% від запланованого рівня.

Покриття витрат та доступність

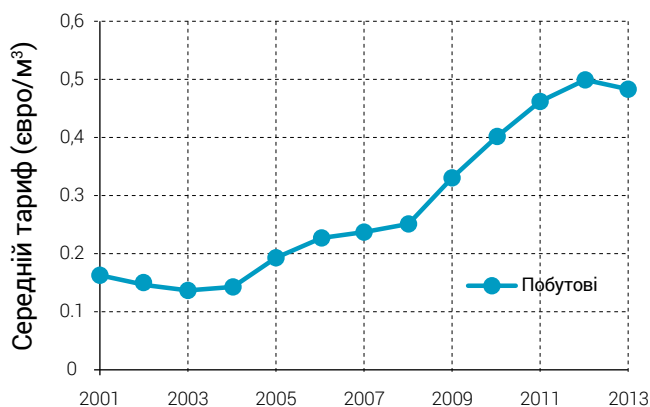
Показник	Рік	Джерело	Значення	Середнє знач. серед не ЄС країн	Середній в Дунайському рег.	Найкраще в Дунайському рег.
Покриття витрат						
Середній тариф для населення [включаючи водопостачання та водовідведення] [євро/м ³]	2013	Мінрегіон (2013а)	0.48	0.51	1.32	д.в.
Питомі витрати на експлуатацію та технічне обслуговування [євро/м ³]		Розрахунки авторів	0.68	0.69	1.20	д.в.
Покриття операційних витрат [дохід за виставленими рахунками/операційні витрати]	2013	Мінрегіон (2013а)	0.74	0.75	0.96	1.49
Доступність						
Частка потенційних витрат на водопостачання та водовідведення у середніх доходах [%]	2010	Розрахунки авторів	1.9	2.1	2.6	д.в.
Частка потенційних витрат на водопостачання та водовідведення у доходах найбільш бідних 40% населення [%]	2010	Розрахунки авторів	2.6	2.9	3.8	д.в.
Частка домогосподарств, потенційні витрати яких на водопостачання та водовідведення перевищують 5% середнього доходу [%]	2010	Розрахунки авторів	0.5	2.7	14.1	д.в.

Покриття витрат. Водному сектору бракує коштів для забезпечення належного технічного обслуговування та не вистачає інвестицій. З коефіцієнтом покриття операційних витрат, який складає 0,74, підприємства водопостачання та водовідведення не можуть отримати доходу, достатнього для покриття своїх операційних витрат, не кажучи вже про капітальні витрати. Широко практикується перехресне субсидування промислових та побутових споживачів. Сектор десятиліттями страждає від браку інвестицій та неналежного технічного обслуговування через встановлення низьких тарифів на водопостачання та водовідведення з соціальних міркувань. Більше того, неефективна робота підприємств водопостачання та водовідведення призводить до збільшення споживання електроенергії, в результаті чого станом на кінець 2013 р. місцеві підприємства водопостачання та водовідведення

заборгували 3,5 млрд. грн. (приблизно 300 млн. євро) за постачання електроенергії. Комунальні підприємства залишаються найбільшими боржниками електропостачальних компаній (Мінрегіон, 2013а).

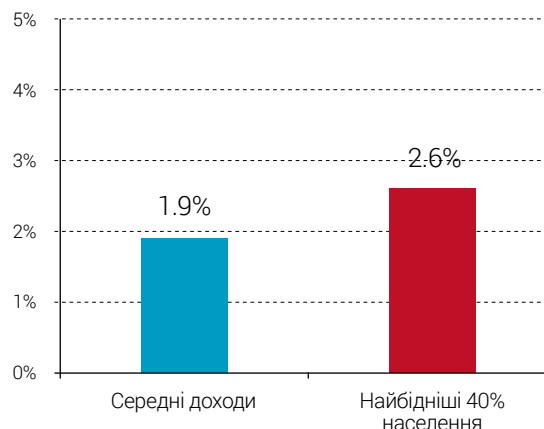
Тарифи. Тарифи зростали та продовжать зростати в найближчому майбутньому. Тарифи для побутових споживачів зросли на 194% у період з 2001 р. по 2013 р. (Малюнок 8). За той же період середньорічна інфляція становила 9,3%. Однак тарифи на водопостачання та водовідведення залишаються низькими та є основним фактором, який перешкоджає покращити стійкість комунальних підприємств. Очікується, що тарифи зростатимуть до тих пір, поки не забезпечать покриття витрат (Мінрегіон, 2013а).

МАЛЮНОК 8: ДИНАМІКА СЕРЕДНЬОГО ТАРИФУ

ДЖЕРЕЛО: МІНРЕГІОН (2013А).

МАЛЮНОК 9: ЧАСТКА СЕРЕДНІХ ВИТРАТ НА ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ У ДОХОДАХ

ДЖЕРЕЛО: РОЗРАХУНКИ АВТОРІВ.

Доступність. Доступність тарифів не є проблемою для населення. Потенційні середні витрати на водопостачання та водовідведення складають 1,9% середніх доходів домогосподарств (Малюнок 9), що свідчить про достатність простору для підвищення тарифів з соціальної точки зору. Для найбіднішого квінтилю населення вони становлять більше 3% (розрахунки авторів). Для вирішення проблеми доступності нормативно-правова база передбачає формальну систему субсидювання. Відповідно до постанови уряду 2014 року у сфері житлово-комунального обслуговування застосовується підхід на основі національних соціальних стандартів. Ця постанова передбачає, що субсидії надаються на певних період та залежать від розміру середнього доходу домогосподарства. Субсидії на централізоване постачання холодної води та водовідведення становлять від 7 м³ до 9 м³ на особу до 4 м³ на особу на місяць, а на централізоване постачання гарячої води з 3,5 м³ на особу до 1.6 м³ на особу на місяць (Верховна Рада, 2005а).

СТАЛІЙ РОЗВИТОК ВОДНОГО СЕКТОРУ ТА ОСНОВНІ ВИКЛИКИ

Для оцінки та відображення сталості послуг в регіоні проведено загальну оцінку сталості сектору з урахуванням чотирьох основних параметрів: доступ до послуг, якість послуг, ефективність послуг та фінансування послуг. Кожен з цих параметрів оцінювався за допомогою трьох простих та об'єктивних показників. Для кожного показника встановлювалося найкраще значення шляхом визначення лідерів у регіоні. Припускалося, що країни, які наближаються до лідерів за відповідними показниками, мають більш розвинений сектор. Докладний опис методології оцінки сталості сектору наводиться у Додатку до Регіонального звіту про стан сектору в рамках Програми управління водними ресурсами річки Дунай. Результати оцінки водного сектору України наведені на Малюнку 10, який також відображає середні та найкращі значення показників у Дунайському регіоні. Сталість сектору України оцінено в 54 бали, що нижче середнього значення сталості (64 бали) в Дунайському регіоні. Результати оцінки свідчать про те, що в середньому країни мають гарні результати за рівнем оплати послуг та доступністю (Малюнок 10). Основними слабкими сторонами водного сектору України, виявленими в процесі оцінки сталості сектору, є рівень інвестування, очищення стічних вод та втрати води.

Основними проблемами сектору є:

- Удосконалення та роз'яснення нормативно-правової бази у водному секторі.** Україна входить до 10 найбільш енергоємних економік світу (МЕА, 2009 р.). Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у тому числі регулює діяльність підприємств водопостачання та водовідведення, має досить обмежену незалежність у сфері розробки своєї політики, що може ставити під загрозу ефективну реалізацію регуляторної функції НКРЕКП. Більше того, комунальні підприємства, які обслуговують більше 20 000 споживачів, підпорядковуються різним адміністративним органам, що призводить до плутанини і дублювання функцій. Органи влади, які видають ліцензії та дозволи, розташовані далеко від підприємств водопостачання, особливо тих, які знаходяться у сільській місцевості. В результаті чого їм бракує знань та досвіду, необхідних для ефективного виконання покладених на них завдань з управління якістю та кількістю води (КРС, 2009 р.). З точки зору економічного розвитку, адміністративний устрій України та велика кількість підприємств водопостачання та водовідведення не сприяють підвищенню ефективності (за рахунок збільшення масштабів виробництва) та сталості систем водопостачання та водовідведення. Координацію між органами влади обласного, районного та сільського рівнів, з одного боку, та підприємствами водопостачання та водовідведення, які здійснюють свою діяльність в сільській місцевості, з другого боку, можна покращити, оскільки в даний час не існує органу, відповідального за міждержавну взаємодію з питань водопостачання та водовідведення. Така ситуація перешкоджає впровадженню комплексної політики управління водними ресурсами на регіональному рівні, а фрагментація сектору вважається основною перешкодою його розвитку. Це ускладнює проведення моніторингу діяльності в секторі та застосування регуляторних вимог щодо ліцензування та видачі дозволів відповідними державними органами, а також фінансування інфраструктури через наявність великої кількості проектів з низьким рівнем інвестиційної привабливості, низькою ефективністю роботи системи водопостачання та водовідведення через недостатній масштаб виробництва та недостатньою привабливістю для приватного сектору брати участь у діяльності та фінансуванні систем водопостачання (КРС, 2009 р.).

Фінансування

Доступ

МАЛЮНОК 10: ОЦІНКА СТАЛОСТІ СЕКТОРУ УКРАЇНИ

ДЖЕРЕЛО: РОЗРАХУНКИ АВТОРІВ.

Ефективність

Якість

- Забезпечення формування тарифів за принципом відшкодування витрат з метою підвищення загальної ефективності.** Тарифи на послуги водопостачання та водовідведення є одними з найнижчих в регіоні, а аналіз доступності показав, що їх підвищення не призведе до неприйнятної навантаженості домогосподарств. Утримання тарифів на послуги водопостачання та водовідведення на низькому рівні з політичних причин позбавляє комунальні підприємства можливості отримувати достатні фінансові ресурси для покриття операційних витрат та здійснення капіталовкладень. В результаті чого сектор десятиліттями страждає від браку інвестицій та неналежного технічного обслуговування. Більше того, законодавча база не сприяє комунальним підприємствам у залученні фінансових ресурсів, оскільки закон забороняє віддавати в заставу об'єкти інфраструктури для отримання позик. Місцеві податки та збори не дозволяють місцевим органам влади фінансувати комунальні підприємства водопостачання та водовідведення у достатній обсягах. Існуючий механізм державного фінансування інвестиційних проектів у галузі водопостачання є непередбачуваним та ненадійним навіть з точки зору короткострокового планування (КРС, 2009 р.).

► **Підвищення професійної компетенції працівників підприємств водопостачання та водовідведення.**

Освіта та підготовка персоналу на всіх рівнях комунальних підприємств водопостачання та водовідведення є ключовою умовою довгострокового забезпечення ефективного та сталого функціонування сектору водопостачання та водовідведення. Крім того, для сектору характерні низька професійна компетенція та брак досвіду працівників комунальних підприємств та місцевих органів влади з питань тлумачення юридичних норм, укладення договорів, взаємодії між постачальниками комунальних послуг, формування тарифів, оцінки регуляторного впливу та залучення зовнішніх джерел фінансування для розвитку інфраструктури. Також бракує обладнання, професійної підготовки та інструментів для моніторингу ефективності роботи систем водопостачання та водовідведення (зокрема, обладнання для виявлення витоків), а також технічного обслуговування та модернізації активів комунальних підприємств (КРС, 2009 р.).

ДЖЕРЕЛА

- АКВА ПРО, 2009 р. *Оцінка стану децентралізації та надання послуг у секторі водопостачання в окремих регіонах України*. Gmunden: AQUAPRO.
- COWI A/S. 2015 р. *COWI A/S. Станом на 2015 р.* <http://www.cowi.com>.
- FAO Аквастат, 2015 р. *Продовольча і сільськогосподарська організація ООН – база даних АКВАСТАТ*. Станом на 2015 р. <http://www.fao.org/nr/water/aquastat/data/query/index.html?lang=en>.
- Gallup, 2013 р. *World Poll*. Станом на 2015 р. <http://www.gallup.com/services/170945/world-poll.aspx>.
- МКЗД, 2015 р. *Міжнародна комісія із захисту р. Дунай*. Станом на 2015 р. <http://www.icpdr.org>.
- МЕА, 2009 р. *Статистика енергетики та енергетичні баланси країн світу*. Париж: Міжнародне енергетичне агентство.
- КРС, 2009 р. *Звіт про заходи щодо подолання надмірної фрагментації у секторі водопостачання та водовідведення*. Відень: Kommunalkredit Public Consulting GmbH для Організації економічного співробітництва та розвитку.
- Larive, 2014 р. *Маркетингове дослідження сектору водопостачання та водовідведення України: можливості для датських компаній*. Зейст: Larive International.
- Мінекології, 2014 р. *Міністерство екології та природних ресурсів України*. Станом на 2015 р. <http://eng.menr.gov.ua>.
- Міністерство захисту навколишнього середовища України, 2010 р. *Підсумковий звіт про результати імплементації Протоколу про воду та здоров'я ЄЕК ООН та ВОЗ*. Київ: Міністерство захисту навколишнього середовища України.
- Мінрегіон, 2013а. *Звіти про витрати на виробництво та фінансові показники діяльності підприємств від надання послуг водопостачання та водовідведення (за формою №1-С) за 2013 р.* Київ: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.
- —, 2013б. *Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України*. Станом на 2015 р. <http://minregion.gov.ua>.
- —, 2013с. *Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні у 2012 р.* Київ: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.
- МОЗ, 2014 р. *Міністерство охорони здоров'я України*. Станом на 2015 р. <http://www.moz.gov.ua>.
- НІСД, 2012 р. *Національний інститут стратегічних досліджень: аналітико-прогнозне забезпечення Президента України*. Станом на 2015 р. <http://www.niss.gov.ua/articles/1037>.
- НКРЕКП, 2013 р. *Річний звіт*. Київ: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Україна.
- —, 2015 р. *Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Україна*. Станом на 2015 р. <http://www.nerc.gov.ua>.
- Укрстат, 2013 р. *Статистичний бюлетень «Про основні показники роботи водопровідного господарства України»*. Київ: Державна служба статистики України.
- —, 2015 р. *Державна служба статистики України*. Станом на 2015 р. www.ukrstat.gov.ua.
- Верховна Рада, 2005а. *Постанова «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення»*. Київ: Верховна Рада України.
- —, 2005б. *Закон України «Про Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» на 2011-2020 роки» №2455-IV від 3 березня 2005 р.* Київ: Верховна Рада України.
- —, 2010 р. *Закон України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» №2479-VI від 9 липня 2010 р.* Київ: Верховна Рада України.
- —, 2015 р. *Верховна Рада України*. Станом на 2015 р. <http://rada.gov.ua/en>.
- Світовий банк, 2006 р. *Україна: вирішення проблем у тепло- і водопостачанні та водовідведенні*. Вашингтон, округ Колумбія: Світовий банк.
- —, 2015 р. *Показники світового розвитку*. Станом на 2015 р. <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>.

ОГЛЯД КРАЇНИ: УКРАЇНА

WORLD BANK GROUP
Water

International Association
of Water Supply Companies
in the Danube River
Catchment Area

Світовий банк / Міжнародна асоціація водопостачальних компаній басейну річки Дунай в рамках Програми управління водними ресурсами річки Дунай підтримує розумну політику, ефективні комунальні підприємства, екологічні послуги в Дунайському регіоні шляхом співпраці з регіональними, національними та місцевими зацікавленими особами, а також заохочення діалогу стосовно проблем сектору та посилення технічної та організаційної спроможності комунальних підприємств і організацій сектору.

**DANUBE
WATER
PROGRAM**

Smart policies, strong utilities, sustainable services

www.danube-water-program.org | www.danubis.org | SoS.danubis.org
office@danube-water-program.org